

De solgtes og bruktes over hele landet. Noen gikk også til utlandet, Italia, Russland og norske i U.S.A.

Omsetningen fra 1860 og til driftèn opphørte omkr. 1914 foregikk for det meste ved handelsmennene Birch og Christoffersen. Før deres tid omsatte selbyggene sjøl kvernene på markedet på Røros og Trondheim. Ofte ble bytta i varer, mel, såkorn m. v.

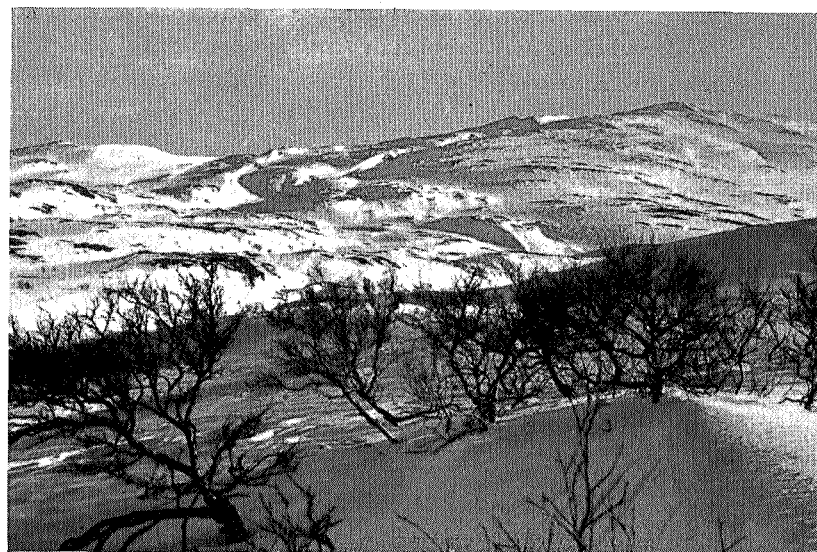
I kvernsteinbrytingens dager bodde også finner i koyer på Roltdalen. I granskogen nedenfor og vest for Stormoen som har navnet Hommelfussin, hadde finner koye. Oppe ved Rimsjøen bodde finnen Bull og hans bibellærde kone. Av finnene kjøpte fjellkarene renskjøtt.

En gammel nå avdød fjellkar fortalte at Bull var med i hans bryllup, og at han i gave fikk 6 par porselenskopper av ham. Dette var etter den tids forhold en framifrå stor gave.

Det hendte også at finner fra Roltdal kom kjørende med ren og pulk til Selbu kirke i høgtidene jul og påske.

Nå bor ikke finner på Roltdal og kvernsteinbrytinga er også slutt, men bruddene og tomtene ligger der som minner om svunnen tid. Når en ser «smølhaugene» ved brudda blir en forundret over hvor mye arbeide er utført, og det for det meste med primitive redskaper.

Ei bok om Kvernfjelldrifta er under utarbeidelse og vil snart komme ut. Utgitt av Selbu og Tydal historielag ved ing. Rolseth.

Bringen

Rolf Aune

Bringen - veien dit og litt deromkring.

Av Rolf Aune.

Du ser gubben fra Gråkallen i klarvær. Han ligger som en høg, snau ås austi fjella.

Langt bakom der himmelen tar på å bli låg ser du en skarpslipt egg som er Storsylen. Ellers kjenner du sikkert Fongen som er næreste naboen over dalen. Han er kantet og kall, men Bringen ligger og breier seg i kveldssola, brun og koselig.

Hitom på høgre handa har du Reinsfjellet, det er grått. Så aner du et langt søkk på tvers, en djup blågrønn skygge. Nedi der ligger «Sø'n» som selbyggen sier. Kanskje ligger'n svart og blank idag om du hadde sett'n fra Oksfjellet, — lyser bare gult i ei tømmerklesje utom Renåa..

Oksfjellet er første bergaksla på denne sia sjøen, så kommer alle

de andre trivelige høgdene og åsene rundt Jonsvatnet. Gamle kjenninger alle, der vi fór etter reven, han Arnt revjeger og jeg, i brattberga, etter myrstruper, eller vi lå borti styggura og røkte for å få Mikkel ut.

Og Jonsvatnet sjøl, rene eventyret i vårnettene når du ligger på en tange, bare koker kaffe over et kvistbål og koser deg.

Vi drog fra byen en vinterdag mot våren i kveldinga, Jerv, Tyri og jeg. Vi hadde lite lass på hundslean. En lang tautamp hang atti til å holde i over lange iser og ellers der det bar godt oppå. Da får hundene det gjerne travelt, kan gå som i full los lange stykkene.

Vegen til Jonsvatnet gjør vi ikke lang, vi kjenner den alle tre. Ved Engelsåsen renner vi framom Løkkahaugen og bent over isen øverst i Lillevatnet.

Bortom myra har du Storvassisen, — vid og kvit. Beint imot på andre sia ligger Jervfjellet, en lang elggrå rygg, mest kvit oppå i månelysen ikveld. I bekkdalen mot Sjøvidthøgda går vegleia vår. Attom fjellet smetter vi over en liten tjønnfleck og opp i en ås på andre sia.

Ei vårnatt kom vi over samme åsen. Da var mosen djup og graset blakt etter vinteren. Århanen sjoet på isflaka som drev rundt Lilledragstsjøen, det skrek noe bortunder Jervfjellet, og enda var det låter og sus fra mange kanter. — Ja, så underlig fint og lydt er det i denne åsen.

Inatt er det stilt.

Over Stordragstsjøisen er det skara og fint å fales. Vi gjør en avstikker nordi bua hans Arne skogvokter. Han har tømret av noe diger furu han brukte skryte av. Dette er i krigstia og sjøl går han nå i tresko langt søri landa. Men det er mye tørr flis etter tømringa og passelig å kvile her. Etterpå hefter vi ikke lenge over isen, tar ikke lang stunda før det siger unna og utover lia mot Selbusjøen. — Bratt er det òg her.

Husa i Amdalen ligger nattstille bortunder bakken. Så tar vi fatt på Selbusjøisen.

Her må vi over og austetter sjøen et godt stykke, men det glir lett så det går an å slenge seg bakpå slean og kike på stjernene.

Det er igrunnen trivelig å sitte slik, midt utpå ein stor sjø, flatt

og fint. Se lysa fra gårdene som følger stranda rundt. For det meste spredt, men jeg ser da det er tettgrendt innimellom.

Ved Hoøya utom Vikvervet svinger vi sørover. Så tar vi på med bakkene opp fra Aftretvika. Det er bratte bakker. Tungt er det ovom Slindbrauta òg, men her har vi da veien fra Slindvatnet å holde oss til.

Det er ikke svært langt stykket opp til vatnet, men vi får nok puste på noen ganger. Vi har fart langt alt inatt, og enda er det lang is igjen før vi når i vintervegleia innerst i vatnet ved Brandvollen.

Det er et hardbart vatn Slindvatnet, selv om sommeren når søvesten kommer kastende fra Julskaret. Fløterne kaller'n «Julskarven», og mang ei tømmerklesje har han nok også slått sund og spredd langs alle land.

Vatnet er så åpent og det er lite tanger og holmer du kan komme i le bak. Det var vakkert her før det vart oppdemmet. Nå er likesom stranda borte, og likedan de fine grasøyene langs Nåla.

Fra Brandvollen holder vi oss på sørsia elva, følger fine myrsløgder, lett å komme fram på vinterstid. Krysser Vintervegmyra bent inn for Skjellitjønnna der kjørevegen fra bygda går til Svartåsvollen utmed Nåla.

Kommer du forbi Skjellitjønnna en tidlig haustmorgen mens doggen ligger tett i myrgraset hender det at gåsflokken har kvilt der om natta på trekket sørover. Ellers treffer du bare den lange magre hegra som fisker utpå sivgrunnen.

Nå skal vi straks være framme ved Østrungen. Men da lysner det alt av dag over Storvollfjellet. Bringen, gubben vi skulde hilse på, har blå nattskygge i nordhallet ennå, men oppå har han fått det første gule skjæret av morrassola over skallen.

Vi får se nærmere på'n siden, for nå er vi passelig mjuk i knærne til å krabbe inn den låge døra i den minste bua der jeg har en diger kvit skinnfeld og hundene hver sitt lodne reinbukkskinn. Det blir fort varmt av tjuruspikveden. Vi får oss mat, strekker oss og sover til langt på dag.

Bringen er ikke noe storfjell, ikke særlig høgt. Du ser det står 1058 m. på kartet. Han ligger i retningen fra aust til vest. Lengst

Vi kviler på

Rolf Aune

vestpå blir han til et lite fjell for seg sjøl vi kaller Elendfjellet. Høgt oppi snaua der, ovom bjørkskogen, ser du sola brenner i glasa på Skogsvollen i kveldinga. Lenger ned er det flere sætrer, i alle lier ned mot Østrungen.

På nordsida av Bringen er det bratte hald, og her er det skårer med snø i et band under fjellet langt utover sommeren. Nedenfor går en dau dal austover. Men oppunder bratta der dalen slutter er det en liten avsats med ei stripe av fin selje. Her går det gjerne en enslig reinsbuk med blakk og avrøytet fell i den varmeste tia. Jeg traff ham senere en haust, men da var fellen fin, horna store og mektige, og ragget så kvitt og langt frami brystet. Han steget sindig avgårde, gamlingen, oppetter stien sin, litt stiv i bakbeina.

På sørsia er fjellet mindre karakteristisk. Her er det slakkere med småbekkdaler ned mot Nålsjøene.

Jeg kom fra Gilset i Gauldalen engang, tidlig på hausten. Som vanlig vart det kvelden før jeg fór fra dalen, opp bratte lia. Innetter sløgda langs Nålbecken var det lett å gå. Det var molte på myrene og sommerlig i lufta. Jeg holdt meg litt høgt i vestsia til å

begynne med. Så sørover bortunder Tverråfjellet der Lille Bellingsjøen ligger. Elva derifra svinger hitover og ned i Nålbecken rett nedfor meg. Jeg kvilte der på Lille Bellingsjøvollen ei påske på tur fra Selbu til Haltdalen. Gammel nedlagt voll, fant såvidt en lun plass mellom taket og snøfonna som fylte resten av bua. Tror mest det var et fjøs jeg var inne i.

Lenger nordpå i dalen fór jeg over Nålbecken og fant sætervegen til Nålsjøvollen og Fønnvollen. Vollene ligger i fine lia under Fønnfjellet. Stornålsjøvollen ligger mer i nord under sjølve Bringen, men Bringen er mest ikke annet enn et lite sæterfjell å se til fra denne kanten, passelig for lamma å gå oppi. — Tar du på å gå oppetter, er han dryg allikevel.

Jeg fant det steinete søkket fra skaret mellom Elendfjellet og Bringen. Det var midt i natta da jeg stod deroppe og så det var varme på peisen i hytta utmed Østrungen og forstod jeg var ventet. Men enda var det over halvmila gjennom lufta dit ut og adskil. lig lenger og mere ureint når en må følge jorda. Jeg gikk meg på sætervegen ned i skogen omsider, så den turen gikk da òg på et vis.

En annen gang fór vi vestover fra Østrungen.

Finnene hadde ligget i ukervis utmed Hukkelvatna og biet på godvær for å slakte rein. Men det røk av fjella under nordvesten. Så vart det da klarvær og vi fór for å se på slaktinga.

Vi holdt oss etter åsdraga utetter mellom Jovatnet og Gravtjønnene. Det var djupere å gå ned som føret var. En av finnene hadde rendt før oss opp fra Selbu. Fala hans fant vi derinne. Han var nok godt kjent på trakten han òg, for han visste å ta seg over Nåla på rette plassen, ikke langt fra der Ristjønnbekken kommer ned på vestsia. Lenger søri Nåla går elva i stryk gjennom ei trang bergskår. Her er det vuddulendt og tungt å ta seg fram.

På sommers tid finner du mest årvisst hubropar herinne i hamrene. «Berg-ul» som de kalles i Selbu. De følger deg lydløst fra tørrgran til tørrgran når du kommer fra fising om natta. Du hører et huh! — nå og da. Det er ålt. Og den andre svarer borti et annet tre.

På grasøyene der vi fór over elva lå det elg da vi kom. Han ligger gjerne her vinterstid elgen, når det er ruskvær.

Vårdag austi Bringen

Rolf Aune

Fåla etter dyra stod over rette elgposten på framsia Kvenntjønna og de tok seg opp vest i brattåsen. Riktig en styggås. Men er vi først kommet opp, har vi fine leia etter Ristjønnene utover.

Vi rente borti Storlifjellet over Haftorslisætra oppi bjørkskogbandet. Fra toppen så vi Almåstorlia, eller Storlivollen som den egentlig heter på kartet. Det er en av de største sætervollene jeg kjenner, med bu i bu oppetter.

Det røik opp med snøstorm igjen, og han var tung her på vestsia av fjellet. Vi så folk som skygger i snøkavet nedpå vollen når de sprang mellom husa, for det lå folk i dem alle. Det var oppkjøpere fra Røros og Brekken og fra mange andre plasser, men vi fant da kjentfolk og det vart senkveld med margbein i gryta og en aldri så liten karsk etterpå i skogsbua nedved Hukkelvatnet.

Herfra er det fint å renne ned til Reitstøa i Gauldalen og på sommerstid har man sætervegen fra Flovollen å følge.

Rundt Bringen er det rein i alle ryer nå. Det var rein før også, men da var det gjeter som så om dyra, og helst var det under flytting de kom til traktene. Nå går reinen mest vill.

På vårparten finner du den helst på austsia, rundt Gardalen. Her er det kalvingsplasser og det hender du treffer finner på Gardalsvollen. Det er en trivelig tur fra Flora i Selbu, om Gardalen, over Bellingfjellet til Aunegrenda borti Haldalen.

Vel drygt var det da vi fór fra Nordaune om lørdagskvelden, over Storbellingssjøen, nedi Gardalen og opp på andre sia. Lå natta der oppunder Bringen. Det var godvær, bevares, og sommer. Det hadde ligget en kar på samme plassen for mange herrens år siden. Det var i den tia da det vart skjerpet i alle fjell mellom Selbu og Gauldalen. Han hadde lagt att hakka og lateinen sin, og siste skjerpet hadde han nedi bratthammeren nordom.

Tidlig søndagsmorrnan var vi på Bringtoppen før sola, tok turen sørover borti Fonnfjellet og ned til Garåtjønna. Et idyllisk tjønnauge øverst i Gardalen, lunt bortgjemt baki et søkk med fjella omkring. Det er fin bjørkskog rundt tjønna, og bakom står reinen og ser på deg.

Nå vilde vi gå sørom Bellingfjellet og opp etter bekken mellom Store og Lille Bellingsjøen. Men før vi kom så langt var det tverrdal etter tverrdal. Daue, steinete bredaler med svartmose og reinspor. Midt etter dalen etter ei grå enda dauere stripe rann brevatnet blankt og kaldt.

Vi trøtmet da rent til slutt. Og når det var galt det samme fór vi like godt over Bellingbekken på den første den beste plassen og opp i Tverråfjellet. Steinete og tungt å gå, og bratt var det på den andre siden også.

I disse traktene har mangen sauleiter fra Selbu gått og stoplet i mørket om hausten, for det er ikke uvanlig at et saukrøtter eller flere har forvillet seg hit bort i løpet av sommeren. Men han finner tilbake til Gardalen der det er fine, slakke bjørklier, utslåtter og ei og anna bu med duftende myrgras.

Vi var hjemme i byen alt samme kvelden, så du ser det var en passelig helgatur, men kviledag var det just ikke.

Her har jeg nå fortalt noen bruddstykker fra mine ferder i marka rundt Bringen. For meg har det vært trivelige stunder.

Som sagt. Du ser'n fra Gråkallen. Et fjell av mange, mange andre.

Rolf Aune.